

**CARTA EUROPEA
DE LES LLENGÜES
REGIONALS
O MINORITÀRIES**

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Carta europea de les llengües regionals o minoritàries

Inclou el text de la Carta i la ratificació del Govern espanyol

Bibliografia

ISBN 84-393-5528-9

I. Catalunya. Departament de Cultura II. Espanya. Instrumento de ratificación de la Carta europea de las lenguas regionales o minoritarias, hecha en Estrasburgo el 5 de noviembre de 1992. Català III. Títol

1. Minories lingüístiques - Europa 2. Europa - Llengües - Dret i legislació

3. Espanya - Llengües - Dret i legislació

800.8(4)

© Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

1a edició: octubre 2001
Tiratge: 5.000 exemplars
Dipòsit legal: B-42.208-2001
Impressió: Printig Súria SL

SUMARI

Presentació	5
Introducció	8
Antecedents i característiques de la Carta. Declaració del Govern d'Espanya	9
Text del document	17
Relació d'estats adherits	36
Contingut de les ratificacions dels estats	38
Bibliografia sumària i pàgines web	47

PRESENTACIÓ

Entre els segles xvii i xx els estats europeus es van esforçar per aconseguir l'homogeneïtzació lingüística interior i, en nom d'un suposat interès de l'estat i del progrés, van marginar les llengües que no eren dominants i majoritàries. Cap als anys cinquanta del segle xx, els estats van sumar a la seva política d'assimilació lingüística feta per mitjà de l'escola i del poder creixent de les administracions l'acció dels grups de comunicació i de l'audiovisual, però al mateix temps es va iniciar la resistència de la ciutadania a perdre de manera definitiva les arrels i, molt concretament, la llengua. D'altra banda, la progressiva democratització de les societats i el procés d'unificació europea van enfortir els moviments que reclamaven el respecte per les llengües pròpies de cada territori i per les cultures respectives. El fet que la situació d'aquestes llengües fos cada cop més crítica i, sovint, irreversible en termes de normalitat social, va fer que fins i tot els estats que durant segles les havien combatut s'interessin per la seva defensa.

En aquest canvi d'actitud, en aquesta lluita per la dignitat de totes les llengües i, entre elles, per la de la seva llengua pròpia, Catalunya ha estat capdavantera. En el marc de la reforma de l'Estat espanyol, un cop extingida la dictadura, Catalunya va aportar, entre altres elements positius, l'orgull de la llengua pròpia i la capacitat de reconeixement de la diversitat lingüística d'Espanya. És gràcies a l'esforç dels catalans que la Constitució espanyola de 1978 reconeix la diversitat lingüística de l'Estat i que els estatuts d'autonomia han reconegut l'existència i l'oficialitat de llengües diferents del castellà als diversos territoris d'Espanya on es parlen.

És cert que la Constitució espanyola atorga determinats privilegis a la llengua castellana i que les institucions democràtiques espanyoles encara impedeixen, per exemple, l'ús de llengües diferents de la castellana a les Corts Generals, als tribunals Constitucional i Suprem i en altres organismes, i que els neguen la presència, per exemple, als passaports o als segells postals. Però també és cert que en els darrers vint anys Espanya ha fet un canvi significatiu en la forma de tractar les seves minories lingüístiques, perquè ha passat de perseguir l'ús de la llengua catalana i la resta de llengües a permetre que el Govern de Catalunya i els de les altres comunitats autònomes que tenen llengua pròpia duguin a terme una política activa de suport a la llengua del país.

Catalunya ha estat, doncs, un model per a Espanya, però també ha estat un exemple per a Europa. No només ha fet possible el reconeixement de les llengües

diferents de la castellana a Espanya, sinó que són catalans els qui van donar el primer impuls a un dels projectes més ambiciosos per al reconeixement i la protecció de les llengües sense estat: la Carta europea de les llengües minoritàries, aprovada com a convenció internacional en el marc del Consell d'Europa l'any 1992 i sorgida de la iniciativa d'un grup d'europaus electes, entre els quals hi havia catalans com Alexandre Cirici Pellicer, que en va ser un dels impulsors.

Han estat les pressions del Govern de Catalunya i dels grups parlamentaris catalans al llarg de més de vuit anys les que han fet possible l'autorització de les Corts Generals per ratificar la Carta europea en benefici de les llengües que els estatuts d'autonomia declaren oficials, i també per protegir l'asturià, l'aranès i el català a l'Aragó.

La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, ratificada per Espanya, ha entrat en vigor el dia 1 d'agost de 2001, Any Europeu de les Llengües, i, d'acord amb l'article 96 de la Constitució, ha passat a formar part de l'ordenament jurídic espanyol. La Carta compromet l'Estat a defensar (i, per tant, a no obstaculitzar) moltes de les polítiques que, en suport del català i de l'aranès, du a terme el Govern de Catalunya. També obliga els tribunals espanyols a tenir en compte els seus principis a l'hora d'interpretar la normativa lingüística aplicable al català. Constitueix, doncs, un nou instrument de reconeixement i de protecció jurídica de la nostra llengua. És per això que el Departament de Cultura ha considerat adequat editar-ne el text íntegre, amb indicació expressa de les mesures ratificades per Espanya.

El català no és pròpiament una llengua minoritària, però és cert que participa d'algunes de les característiques d'aquestes llengües. En primer lloc, pràcticament tothom coneix la llengua de l'Estat i, en canvi, una part de la població no coneix la catalana. En segon lloc, els territoris del nostre domini lingüístic pertanyen a estats més extensos, on la llengua de la majoria és una altra, que imposen el coneixement i l'ús del castellà o del francès. A més, el nostre domini lingüístic no té un estat propi. I, finalment, el català té una presència escassa en alguns sectors de la vida social.

També és cert, però, que hi ha molts factors que diferencien el català de les llengües minoritàries, com ara el fet que sigui oficial en un estat sobirà, Andorra, i que ho sigui, al costat del castellà, en tres comunitats autònomes espanyoles. A més, és diferent pel nombre d'habitants dels territoris on és oficial: el català és la setena llengua de la Unió Europea en relació amb les onze llengües que hi són oficials i de treball, i, després de l'ampliació, serà la desena llengua entre un total de vint-i-dues.

D'altra banda, si es compara el català amb les 36 llengües que avui es consideren regionals a Europa, té més parlants efectius que les quatre que li vénen immediatament darrere juntes; el català no ha estat abandonat pels seus parlants i es transmet de pares a fills amb normalitat, i l'entén més del 90% de la ciutadania, a diferència d'altres realitats que sovint no assoleixen ni el 20%. A més, el català és un idioma plenament codificat, normativitzat i estandarditzat amb ple consens acadèmic i ciutadà que té una autoritat lingüística reconeguda, l'Institut d'Estudis Catalans, i uns recursos lingüístics comparables als de les grans llengües llatines. També té una notable capacitat d'elaboració, acceptació i difusió de neologismes de tota mena i un sistema organitzat perquè es normalitzin. Finalment, la nostra llengua té una tradició literària, una vitalitat creativa i un dinamisme econòmic i cultural molt superior a moltes llengües d'estat i a totes les considerades minoritàries.

Malgrat això, la Carta europea és un document que, tot esperant l'equiparació jurídica del català amb les llengües de la Unió que tenen un nombre semblant de parlants, cal conèixer. La legislació lingüística de Catalunya atorga al català un tracte sovint més favorable del que preveu la Carta, però en alguns aspectes aquesta és més beneficiosa. També ho és en relació amb altres legislacions i en relació amb alguns aspectes de la legislació estatal, com l'Administració de justícia o l'espai de comunicació audiovisual.

Confio que aquesta publicació contribueixi a difondre la Carta europea i, en el marc de les actuacions que du a terme el Govern a l'entorn de l'Any Europeu de les Llengües, esperoni la reflexió sobre la realitat actual de la llengua catalana en el context europeu.

Jordi Vilajoana
Conseller de Cultura

INTRODUCCIÓ

Aquesta publicació, dedicada a donar a conèixer i divulgar la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, s'estructura en diferents parts.

A **Antecedents i característiques de la Carta** es fa una breu explicació dels orígens i dels tràmits que ha seguit aquest document en el si del Consell d'Europa, a partir que el senador català Alexandre Cirici va encetar el camí, i fins a la seva aprovació i entrada en vigor. Es detallen els continguts principals del document i altres característiques i també es comenten les diferents formes d'adhesió previstes per part dels estats.

A continuació, hi ha el text íntegre de la **Carta**, en versió catalana, i la **Declaració del Govern d'Espanya**, on s'explica el procés seguit, les característiques de l'adhesió de l'Estat espanyol i les llengües que aquest reconeix com a "minoritàries o regionals" segons els termes de la Carta en el seu territori.

Un altre apartat, **Relació d'estats adherits**, inclou, fins al moment de tancar aquesta publicació, els estats que han signat i han ratificat la Carta i també aquells que només l'han signada. A **Contingut de les ratificacions dels estats**, s'hi esmenten les llengües a les quals cada estat aplicarà la Carta.

El darrer apartat de **Bibliografia sumària i pàgines web** recull alguns els estudis produïts a Catalunya i una relació d'alguns llocs web que donen informació de la Carta i de tot allò que s'hi relaciona.

ANTECEDENTS I CARACTERÍSTIQUES DE LA CARTA. DECLARACIÓ DEL GOVERN D'ESPANYA

El **Comitè de Ministres del Consell d'Europa** va aprovar el 25 de juny de **1992** el text de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Definida com una convenció internacional, va ser oberta a la firma dels estats membres coincidint amb l'obertura de sessió de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa.

Per arribar a l'aprovació i a l'entrada en vigor en els estats que l'han ratificada ha calgut recórrer un llarg camí. Ja el 1979 el senador Alexandre Cirici i Pellicer, elegit membre de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, en va prendre la iniciativa i va elaborar una proposta i una llista de llengües europees a protegir. El 1984, mort Cirici, es va celebrar a Estrasburg la conferència **Cap a una Carta europea de les llengües**, que va adoptar l'acord de crear un **grup de treball** per elaborar un text en el si de la Conferència dels Poders Locals i Regionals.

El grup va estar format per juristes, lingüistes i polítics. Entre ells hi havia el diputat català Lluís M. de Puig, també parlamentari del Consell d'Europa, l'alemany Herbert Kohn, representant de la Conferència dels Poders Locals i Regionals, i els experts J. Woerling, P. Ardizzone, F. Ermacora, M. Philips, R. Locatelli, F. Albanesi i el lingüista català Modest Prats.

Al diputat català li va ser encarregada una ponència sobre les responsabilitats dels poders públics, especialment les col·lectivitats locals i regionals, en matèria de defensa de les llengües. El text del *rapporteur* de Puig es va convertir en document base de discussió pel que fa a al redacció de la Carta.

Al cap de més de dos anys ja hi havia un primer text, que va anar seguit de discussions, esmenes i retalls fins a ser aprovat per la Conferència dels Poders Locals i Regionals, per l'Assemblea Parlamentària el 1988 i finalment signat i ratificat pel Comitè de Ministres, com s'ha dit, el 1992.

El dia 5 de juliol de 1992 van signar la Carta **onze estats**: Alemanya, Àustria, Dinamarca, Espanya, Finlàndia, Hongria, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Noruega i els Països Baixos. Havia d'entrar en vigor en ser ratificada almenys per cinc estats; el fet es va esdevenir el primer de març de 1998 en haver-la ratificada **Finlàndia, Hongria, Liechtenstein, Noruega, els Països Baixos, i també Croàcia**, que l'havia signada poc temps després.

Més endavant altres estats membres del Consell d'Europa també l'han ratificada; és el cas de Suïssa, Dinamarca, Alemanya, Suècia, Eslovènia, el Regne Unit i Espanya. Altres estats, en canvi, de moment només l'han signada. Un cop el text ha entrat en vigor, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa pot invitar, així mateix, qualsevol estat no membre a adherir-s'hi.

Com a antecedents del Consell d'Europa en l'àmbit de la protecció de les llengües minoritàries cal tenir en compte la **Convenció europea per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals**, de 4 de novembre de 1950, que a l'article 14 prohibeix, entre d'altres, la discriminació per raó de llengua i pertinença a una minoria nacional, i la **Recomanació 928** (1981) de l'Assemblea Consultiva **sobre els problemes pedagògics i culturals de les llengües minoritàries**, que va suposar l'origen dels treballs sobre la futura carta.

Els anys noranta es van aprovar dues recomanacions més, la 1134 (1990) i la 1177 (1992), ambdues sobre els drets de les minories, que d'alguna manera van desembocar en la Recomanació 1201 (1993), aprovada per l'Assemblea Parlamentària, que proposava l'adopció d'un protocol addicional a l'esmentada Convenció europea per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals. En la mateixa línia, el 1995 es va aprovar la **Convenció-marc sobre la protecció de les minories nacionals**.

Hi ha altres textos que també es poden considerar precedents, pel que fa als principis recollits a la Carta; són la Declaració universal dels drets humans (1948) per descomptat, el Pacte internacional dels drets civils i polítics (1966) i altres disposicions de les Nacions Unides i de la Comunitat Europea.

Contingut de la Carta

En el tràmit es va produir un canvi en la denominació del document. En la discussió sobre el nom que s'havia de donar a les llengües que eren objecte del document -la proposta de "llengües nacionals" no va prosperar- es va decidir canviar una "i" per una "o". Així de l'original *Carta Europea de les llengües regionals i minoritàries* es va passar a *Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries*; cosa que no anava pas malament, ja que la denominació regionals no en complia alguns i, d'altra banda, hi ha alguna llengua (per exemple, l'alemany) que en un estat és minoritària (al Tírol del Sud) i ha de ser objecte de protecció, però en altres és la llengua predominant.

El text de la Carta es va aprovar **en forma de convenció**. Una convenció té més valor jurídic que altres tipus d'acords, com ara les resolucions i les recomanacions.

A més, l'articulació d'una convenció és més semblant a una llei i, d'altra banda, preveu mecanismes de control per a la seva aplicació.

Entre els **objectius i principis** que regeixen el document en destaquen els tres primers, explicats a l'article 7.1:

“a) el reconeixement de les llengües regionals o minoritàries **com a expressió de la riquesa cultural**”;

“b) **el respecte de l'àrea geogràfica** de cada llengua regional o minoritària, de manera que ... les divisions administratives ... no constitueixin cap obstacle” i

“c) la necessitat **d'una acció decidida de promoció** de les llengües regionals o minoritàries a fi de protegir-les”.

Altres mòbils del document són facilitar i impulsar l'ús oral i escrit de les llengües, les relacions entre els grups que usin la mateixa llengua en diferents estats, l'ensenyament i l'estudi en aquestes llengües, la promoció dels estudis i de la recerca sobre aquestes llengües i la posada a l'abast de mitjans que permetin a les persones que viuen en un territori amb llengua regional o minoritària reconeguda i no la parlin d'aprendre-la, entre d'altres.

Un segon grup de mesures, de més abast que les anteriors, són les previstes als articles 7.2 a 7.5; tracten d'eliminar les disposicions que vagin en contra d'alguna llengua regional o minoritària, sense que el fet de suprimir-les es consideri discriminatori envers les llengües més difoses. Altres mesures d'aquest segon grup parlen de promoure la comprensió mútua entre tots els grups lingüístics d'un estat, de prendre en consideració les necessitats i els desigs expressats pels grups que usen aquestes llengües i d'aplicar *mutatis mutandis* tots aquests principis a les llengües sense territori.

La Carta en cap cas **no estableix l'oficialitat de les llengües reconegudes** pels estats en el document d'adhesió o de ratificació. A l'oficialitat s'hi ha d'arribar per una altra via, a través dels textos constitucionals i d'altres disposicions pròpies de cada estat. En els estats que han ratificat la Carta i entre les llengües a les quals aquests l'aplicaran hi ha casos molt diversos pel que fa a l'estatus d'oficialitat d'aquestes.

Hi ha llengües oficials de l'Estat, com el suec a Finlàndia; el cas de l'italià a Suïssa, que és llengua nacional i oficial de la Confederació; el retoromànx, també a Suïssa, que és llengua nacional i oficial, si bé aquesta segona qualificació només la té per a les relacions entre la Confederació i els ciutadans romanxs. Hi ha, d'altra banda, llengües oficials en part d'un estat, com el català, el basc i el gallec a l'Estat espanyol i, encara, llengües sense reconeixement d'oficialitat com és el cas del sami a la mateixa Finlàndia i a Noruega i Suècia, i diversos idiomes eslaus i d'altres

grups a Hongria. El cas de llengües regionals o minoritàries que no són oficials en els seus respectius estats és el més freqüent.

La finalitat de la Carta és, doncs, **més aviat d'ordre cultural**, de reconeixement de les llengües com a expressió de cultura i com una contribució “a mantenir i a desenvolupar les tradicions i la riquesa cultural d'Europa” (del Preàmbul), a la vegada que reconeix el dret d'usar una d'aquestes llengües com “un dret imprescriptible”.

Tenint en compte que el Consell Europa es va crear per aconseguir una unió més estreta entre els seus membres, es reconeix que la “protecció i promoció de les llengües regionals o minoritàries en els diferents països i regions d'Europa representen una **contribució important a la construcció d'una Europa basada en els principis de la democràcia i de la diversitat cultural**” (també del Preàmbul).

Modalitats d'adhesió

Cada estat en l'acte de ratificació, acceptació o aprovació i en la declaració que formula en adoptar-lo ha de determinar a quines llengües del seu territori aplicarà la Carta. En la Declaració pot definir les llengües en qüestió com a regionals, minoritàries o menys esteses —en el conjunt o en una part del seu territori. També es poden reconèixer llengües sense territori, a les quals s'aplicaran només els objectius i principis generals expressats a la Part II de la Carta.

Aquesta preveu per a cada estat adherit dos tipus de compromisos, uns de compliment obligatori i uns altres d'opcionals. Els estats han de complir **de manera obligatòria** amb la Part II de la Carta i **de forma opcional** han de subscriure un mínim de trenta-cinc paràgrafs o apartats dels recollits a la part III, que tracta d'ensenyament, justícia, autoritats administratives i serveis públics (és a dir, administració pública), mitjans de comunicació, cultura, activitats socioeconòmiques i intercanvis transfronterers. **En la present edició consten en negreta els apartats elegits per l'Estat espanyol.**

Els estats signants, a més, poden **expressar reserves** en alguns paràgrafs de la Part II esmentada. En un moment ulterior, d'altra banda, els estats poden ampliar la seva adhesió a altres articles i també poden retirar les reserves formulades.

La carta entra en vigor per a cada estat adherit, i en el seu territori, a partir del primer dia del mes següent a l'expiració d'un període de tres mesos després de la data de presentació del documents d'adhesió davant el Consell d'Europa.

Espanya va presentar l'instrument d'adhesió davant el Consell d'Europa el dia 9 d'abril de 2001, Any Europeu de les Llengües, i hi ha entrat en vigor l'1 d'agost .

DECLARACIÓ DEL GOVERN D'ESPANYA

Aprovada pel Congrés dels Diputats el dia 23 de novembre de 2000 i pel Senat el dia 20 de desembre del mateix any, en ambdós casos per unanimitat.

L'Instrument de ratificació de 2 de febrer de 2001 va ser publicat al BOE núm. 222, de 15 de setembre del mateix any, i al BOE suplement núm. 15 en llengua catalana, d'1 d'octubre.

Declaració d'Espanya en relació amb l'article 2, paràgraf 2, i l'article 3, paràgraf 1 [vegeu pàg. 19], de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, feta a Estrasburg el 5 de novembre de 1992.

Espanya declara que, als efectes previstos als esmentats articles, s'entenen per llengües regionals o minoritàries, les llengües reconegudes com a oficials als estatuts d'autonomia de les comunitats autònomes del País Basc, Catalunya, Illes Balears, Galícia, Valenciana i Navarra.

Així mateix, Espanya declara, als mateixos efectes, que també s'entenen per llengües regionals o minoritàries les que els estatuts d'autonomia protegeixen i emparen en els territoris on tradicionalment es parlen.

A les llengües esmentades en el paràgraf primer s'aplicaran les disposicions que a continuació s'indiquen de la part III de la Carta [vegeu pàg. 22]:

A l'article 8:

- Paràgraf 1, apartats a.i; b.i; c.i; d.i; e.iii; f.i; g, h, i.
- Paràgraf 2.

A l'article 9:

- Paràgraf 1, apartats a.i; a.ii; a.iii; a.iv; b.i; b.ii; b.iii; c.i; c.ii; c.iii; d.
- Paràgraf 2, apartat a.
- Paràgraf 3

A l'article 10:

- Paràgraf 1, apartats a.i; b, c.
- Paràgraf 2, apartats a, b, c, d, e, f, g.
- Paràgraf 3, apartats a, b.
- Paràgraf 4, apartats a, b, c.
- Paràgraf 5.

A l'article 11:

- Paràgraf 1, apartats a.i; b.i; c.i; d, e.i; f.ii; g.

- Paràgraf 2.
- Paràgraf 3.

A l'article 12:

- Paràgraf 1, apartats a, b, c, d, e, f, g, h.
- Paràgraf 2.
- Paràgraf 3.

A l'article 13:

- Paràgraf 1, apartats a, b, c, d.
- Paràgraf 2, apartats a, b, c, d, e.

A l'article 14:

- Apartat a.
- Apartat b.

A les llengües esmentades al paràgraf segon s'aplicaran totes aquelles disposicions de la part III de la Carta que puguin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis establerts a l'article 7.

Comentari a la Declaració d'Espanya

El Govern espanyol va signar la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries el 5 de novembre de 1992, data de l'obertura a l'adhesió dels estats per part del Consell d'Europa. Set anys més tard, un acord del Govern de data 10 de setembre de 1999, previ informe del Consell d'Estat, va reprendre el procés. El Govern es va manifestar "conforme amb la proposta del Ministeri d'Afers Exteriors d'autoritzar la firma *ad referendum* i disposar la remissió a les Corts Generals de la Carta".

Després de l'aprovació pel Congrés i pel Senat l'instrument de ratificació va ser presentat, finalment, al Consell d'Europa el dia 9 d'abril de 2001. Complint els terminis establerts la Carta ha entrat en vigor a l'Estat espanyol el dia 1 d'agost de 2001.

Entre un moment i l'altre s'havia produït un canvi de govern, que inicialment era del Partit Socialista i després del Partit Popular. S'han materialitzat diverses accions parlamentàries per part de diferents grups polítics (Socialista, de Convergència i Unió, del PNB i del Grup Mixt), tant en el Congrés com en el Senat. Unes preguntant als successius governs si tenien intenció de ratificar la Carta; unes altres reclamant-ne clarament la ratificació i unes altres encara proposant canvis al text inicial del document d'adhesió.

N'esmentarem breument algunes d'aquest darrer grup. D'una banda, Unió Valenciana tenia interès que el valencià quedés totalment diferenciat del català. Aquesta possibilitat, però, va quedar bandejada a aprovar-se un text que no citava les llengües pel seu nom sinó que parlava de protegir "les llengües reconegudes com a oficials als estatuts d'autonomia" de les comunitats amb llengua pròpia. Fins aquí la protecció només era per al català (inclosa la denominació de valencià) a Catalunya, Illes Balears i Comunitat Valenciana, el basc al País Basc i Navarra i el gallec a Galícia.

Altres iniciatives van anar destinades a reconèixer altres llengües que les esmentades. Propostes de Convergència i Unió, la Chunta Aragonesista, el Bloque Nacionalista Galego i Nueva Izquierda-Iniciativa per Catalunya-Verds van portar finalment a aprovar un segon paràgraf en el qual "també s'entenen per llengües regionals o minoritàries les que els estatuts d'autonomia protegeixen i emparen en els territoris on tradicionalment es parlen".

Aquest text nou en alguns moments del tràmit tenia un afegitó que deia que els estatuts d'autonomia eren els "d'Aragó, Astúries i Catalunya"; es referia, doncs, a l'aranès a Catalunya, l'aragonès i el català a l'Aragó i l'asturià a Astúries. L'esment concret a aquest tres territoris finalment va desaparèixer, cosa que ha de permetre que si en el futur hi ha més estatuts que reconeixen altres llengües també quedin emparades per la Carta.

Per a les llengües emparades pel paràgraf segon es va aprovar una clàusula limitativa, que diu que "s'aplicaran totes aquelles disposicions... que puguin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis establerts a l'article 7". És a dir, estem parlant de l'adhesió només a la Part II de la Carta (Objectius i principis) i no dels paràgrafs de la Part III, com també han fet estats, com Àustria, Alemanya, Eslovènia i Finlàndia entre altres.

La Declaració espanyola té la particularitat que no esmenta llengües en concret —com fan la majoria de declaracions— sinó que les reconeix a partir d'allò establert als estatuts d'autonomia; tant els de les comunitats autònomes que reconeixen les llengües pròpies com a oficials, com els de les comunitats que només preveuen algun tipus de protecció envers les seves llengües.

D'altra banda és de les declaracions que reconeix més llengües. La Carta, a l'Estat espanyol n'empararà sis de moment, però que podrien ser més si es reconegué, per exemple, el portuguès a Olivença.

És també de les declaracions que s'adhereix a més apartats de la Carta: seixanta-nou paràgrafs i no hi formula reserves.

Cal tenir en compte que la legislació de les comunitats autònomes amb llengua pròpia oficial ja reconeix principis recollits a la Carta en molts àmbits; en d'altres, és la legislació autonòmica que supera la Carta; en d'altres, la Carta europea atorga major protecció.

Pel que fa l'ensenyament, l'administració pública, els mitjans de comunicació i la cultura la legislació actual ja regula aspectes que la Carta reconeix i impulsa; no és el cas, però, d'altres competències i àmbits d'actuació públics. Camps que podrien rebre un impuls a partir de l'entrada en vigor de la Carta a Espanya són especialment els que es refereixen als intercanvis transfronterers (art. 14) i a la recepció de mitjans de comunicació en àrees properes de la mateixa llengua (art. 11.2).

Amb relació a l'article 8 de la Carta, que tracta l'ensenyament, la Declaració espanyola es compromet a la posició més avançada: en concret, a "fer possible" l'ensenyament, en lloc d'optar per altres posicions menys favorables; i ho fa en els nivells d'ensenyament preescolar, primari, secundari, tècnic i professional. També es preveu l'ensenyament de la història i de la cultura de les quals les llengües regionals o minoritàries són expressió; també la formació dels ensenyants per tal de poder complir els aspectes anteriors i, finalment, la creació d'òrgans de seguiment de les mesures adoptades.

De l'article 9 (Justícia), apartat 1, s'adhereix a tots els paràgrafs en els procediments penals, en els civils i en els administratius. De l'article 10 (Autoritats administratives i serveis públics) hi ha pràcticament tots els paràgrafs. De l'article 11 (Mitjans de comunicació), les opcions més compromeses, excepte l'apartat f (subvencions).

Pel que fa als tres darrers articles, el 12 (Activitats i equipaments culturals), el 13 (Vida econòmica i social) i el 14 (Intercanvis transfronterers), la Declaració espanyola s'adhereix a tots els punts.

TEXT DEL DOCUMENT

La Carta va ser aprovada com a convenció pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa, a la 478a reunió dels representants dels ministeris, el dia 25 de juny de 1992 i oberta a la signatura dels estats membres del Consell d'Europa el dia 5 de novembre de 1992 a Estrasburg. Va entrar en vigor, en assolir-se la ratificació d'almenys cinc estats, el dia primer de març de 1998.

A l'Estat espanyol va entrar en vigor el dia primer d'agost de 2001 (BOE núm. 222, de 15 de setembre de 2001, i BOE suplement núm. 15 en llengua catalana, d'1 d'octubre del mateix any.)

CARTA EUROPEA DE LES LLENGÜES REGIONALS O MINORITÀRIES

PREÀMBUL

Els estats membres del Consell d'Europa, signataris d'aquesta Carta,

Considerant que l'objecte del Consell d'Europa és aconseguir una unió més estreta entre els seus membres, especialment a fi de protegir i de promoure els ideals i els principis que constitueixen el seu patrimoni comú;

Considerant que la protecció de les llengües regionals o minoritàries històriques d'Europa, algunes de les quals es troben en risc de desaparició amb el pas del temps, contribueix a mantenir i a desenvolupar les tradicions i la riquesa culturals d'Europa;

Considerant que el dret d'usar una llengua regional o minoritària en la vida privada pública constitueix un dret imprescriptible, de conformitat amb els principis continguts en el Pacte internacional relatiu als drets civils i polítics de les Nacions Unides, i de conformitat amb l'esperit de la Convenció de Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals del Consell d'Europa;

Tenint en compte el treball realitzat en el marc de la CSCE, i en particular l'Acta final d'Hèlsinki de 1975 i el document de la reunió de Copenhaguen de 1990;

Subratllant el valor de la interculturalitat i del plurilingüisme, i considerant que la protecció i l'impuls de les llengües regionals no haurien de fer-se en detriment de les llengües oficials i de la necessitat d'aprendre-les;

Conscients del fet que la protecció i la promoció de les llengües regionals o minoritàries en els diferents països i regions d'Europa representen una contribució important a la construcció d'una Europa basada en els principis de la democràcia de la diversitat cultural, en el marc de la sobirania nacional i de la integritat territorial;

Tenint en compte les condicions específiques i les tradicions històriques pròpies de cada regió dels països d'Europa,

Han convingut el que segueix:

PART I. Disposicions generals

ARTICLE 1. DEFINICIONS

En el sentit d'aquesta Carta:

a) per l'expressió *llengües regionals o minoritàries*, hom entén les llengües:

I. usades tradicionalment en un territori d'un estat per naturals d'aquest estat que constitueixin un grup numèricament inferior a la resta de la població de l'estat; i

II. diferents de la llengua o de les llengües oficials d'aquest estat; no s'hi inclouen ni els dialectes de la llengua o de les llengües oficials de l'estat ni les llengües dels immigrants;

b) per *territori en què és usada una llengua regional o minoritària*, hom entén l'àrea geogràfica en la qual aquesta llengua és el mode d'expressió d'un nombre de persones que justifiqui l'adopció de les diferents mesures de protecció i de promoció previstes per aquesta Carta;

c) per *llengües sense territori*, hom entén les llengües usades per naturals de l'estat que són diferents de la llengua o de les llengües usades per la resta de la població de l'estat, però que, encara que usades tradicionalment en el territori de l'estat, no poden ser adscrites a una àrea particular del mateix estat.

ARTICLE 2. COMPROMISOS

1. Cada part es compromet a aplicar les disposicions de la Part II al conjunt de les llengües regionals o minoritàries usades en el seu territori, que s'ajustin a les definicions de l'article 1.

2. Pel que fa a tota llengua indicada en el moment de la ratificació, de l'acceptació o de l'aprovació, de conformitat amb l'article 3, cada part es compromet a aplicar un mínim de trenta-cinc paràgrafs o apartats escollits entre les disposicions de la Part III d'aquesta Carta, dels quals almenys tres han de ser escollits de cadascun dels articles 8 i 12 i un de cadascun dels articles 9, 10, 11 i 13.

ARTICLE 3. MODALITATS

1. Cada estat contractant ha d'especificar en el seu instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació cada llengua regional o minoritària, o cada llengua oficial menys estesa en el conjunt o una part del seu territori, a la qual s'apliquen els paràgrafs escollits de conformitat amb el paràgraf 2 de l'article 2.

2. Tota part pot notificar, en qualsevol moment ulterior, al secretari general que accepta les obligacions derivades de les disposicions de qualsevol altre paràgraf de la Carta que no hagués estat pas especificat en el seu instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació, o que aplicarà el paràgraf 1 d'aquest article a altres llengües regionals o minoritàries, o a altres llengües oficials menys difoses en el conjunt o una part del seu territori.

3. Els compromisos previstos al paràgraf precedent es consideraran part integrant de la ratificació, de l'acceptació o de l'aprovació i tindran els mateixos efectes des de la data de la seva notificació.

ARTICLE 4. ESTATUTS DE PROTECCIÓ EXISTENTS

1. Cap de les disposicions d'aquesta Carta no es pot interpretar com a limitativa o derogatòria dels drets garantits per la Convenció Europea dels Drets Humans.

2. Les disposicions d'aquesta Carta no van en contra les disposicions més favorables que regeixin la situació de les llengües regionals o minoritàries, o l'estatut jurídic de les persones pertanyents a minories, que existeixin ja en una part o siguin previstes per acords internacionals bilaterals o multilaterals pertinents.

ARTICLE 5. OBLIGACIONS EXISTENTS

Res d'aquesta Carta no podrà ser interpretat en el sentit de donar dret a participar en qualsevol activitat o de dur a terme qualsevol acció que contravingui als objectius de la Carta de les Nacions Unides o a altres obligacions del dret internacional, inclòs el principi de sobirania i d'integritat territorial dels estats.

ARTICLE 6. INFORMACIÓ

Les parts es comprometen a vetllar perquè les autoritats, organitzacions i persones corresponents siguin informades dels drets i deures establerts per aquesta Carta.

PART II. Objectius i principis cercats de conformitat amb el paràgraf 1 de l'article 2 ¹

ARTICLE 7. OBJECTIUS I PRINCIPIS

1. En matèria de llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què aquestes llengües són usades i segons la situació de cada llengua, les parts fonamenten la seva política, la seva legislació i la seva pràctica en els objectius i principis següents:

- a) el reconeixement de les llengües regionals o minoritàries com a expressió de la riquesa cultural;
- b) el respecte de l'àrea geogràfica de cada llengua regional o minoritària, de manera que assegurin que les divisions administratives ja existents o noves no constitueixen cap obstacle a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària;
- c) la necessitat d'una acció decidida de promoció de les llengües regionals o minoritàries, a fi de protegir-les;
- d) la facilitació i/o l'impuls de l'ús oral i escrit de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública i en la vida privada;
- e) el manteniment i el desenvolupament de relacions, en els àmbits previstos per aquesta Carta, entre els grups que usen una llengua regional o minoritària i altres grups del mateix estat que parlin una llengua usada en una forma idèntica o pròxima, així com l'establiment de relacions culturals amb altres grups de l'estat que usin llengües diferents;
- f) la posada a l'abast de formes i mitjans adequats d'ensenyament i d'estudi de les llengües regionals o minoritàries a tots els estadis apropiats;
- g) la posada a l'abast de mitjans que permetin, a aquells que no parlen una

1. En negreta els paràgrafs o apartats elegits per l'Estat espanyol en l'Instrument de ratificació.

llengua regional o minoritària i viuen a l'àrea on aquesta llengua és usada, d'aprendre-la si ho desitgen;

h) la promoció dels estudis i de la recerca sobre les llengües regionals o minoritàries a les universitats o a les institucions equivalents;

i) la promoció de les formes apropiades d'intercanvis transnacionals, en els àmbits previstos per aquesta Carta, per a les llengües regionals o minoritàries usades en una forma idèntica o pròxima en dos o més estats.

2. Les parts es comprometen a eliminar, si encara no ho han fet, tota distinció, exclusió, restricció o preferència injustificades que afectin l'ús d'una llengua regional o minoritària i tinguin per objecte descoratjar o posar en perill el seu manteniment o el seu desenvolupament. L'adopció de mesures especials en favor de les llengües regionals o minoritàries, destinades a promoure una igualtat entre els parlants d'aquestes llengües i la resta de la població o encaminades a tenir en compte les seves situacions particulars, no és considerada com un acte de discriminació envers els parlants de les llengües més esteses.

3. Les parts es comprometen a promoure, per mitjà de mesures apropiades, la comprensió mútua entre tots els grups lingüístics del país, especialment de tal manera que el respecte, la comprensió i la tolerància envers les llengües regionals o minoritàries figurin entre els objectius de l'educació i de la formació dispensades en el país, i a encoratjar els mitjans de comunicació de masses a perseguir el mateix objectiu.

4. A l'hora de definir la seva política envers les llengües regionals o minoritàries, les parts es comprometen a prendre en consideració les necessitats i els desigs expressats pels grups que usen aquestes llengües. Hom les encoratja a crear, si cal, òrgans encarregats d'aconsellar les autoritats sobre totes les qüestions relatives a les llengües regionals o minoritàries.

5. Les parts es comprometen a aplicar, mutatis mutandis, els principis enumerats als paràgrafs 1 a 4 precedents a les llengües sense territori. Tanmateix, en el cas d'aquestes llengües, la naturalesa i l'abast de les mesures a adoptar per donar efectivitat a aquesta Carta seran determinats de manera flexible, tenint en compte les necessitats i els desigs, i respectant les tradicions i les característiques dels grups que usen les llengües en qüestió.

PART III. Mesures a favor de l'ús de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública, que s'han d'adoptar de conformitat amb els compromisos subscrits en virtut del paràgraf 2 de l'article 2

ARTICLE 8. ENSENYAMENT

1. En matèria d'ensenyament, les parts es comprometen, en el territori en què aquestes llengües són usades, segons la situació de cadascuna d'aquestes llengües i sens perjudici de l'ensenyament de la llengua o de les llengües oficials de l'estat:

a) I. a fer possible una educació preescolar garantida en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

II. a fer possible que una part substancial de l'educació preescolar sigui **garantida** en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

III. a aplicar una de les mesures apuntades als apartats I i II precedents almenys als alumnes les famílies dels quals ho demanin i el nombre sigui considerat suficient; o
IV. si els poders públics no tenen competència directa en l'àmbit de l'educació preescolar, a afavorir i/o a fomentar l'aplicació de les mesures apuntades als apartats I a III precedents;

b) I. a fer possible un ensenyament primari garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

II. a fer possible que una part substancial de l'ensenyament primari sigui garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

III. a preveure, en el marc de l'educació primària, que l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries corresponents formi part integrant del currículum; o

IV. a aplicar una de les mesures apuntades als apartats I a III precedents almenys als alumnes les famílies dels quals ho demanin i el nombre sigui considerat suficient;

c) I. a fer possible un ensenyament secundari garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

II. a fer possible que una part substancial de l'ensenyament secundari sigui garantit en les llengües regionals o minoritàries; o

III. a preveure, en el marc de l'educació secundària, l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries com a part integrant del currículum; o

IV. a aplicar una de les mesures apuntades als apartats I a III precedents almenys als alumnes que ho desitgin (o, si escau, les famílies dels quals ho demanin) en nombre considerat suficient;

d) I. a fer possible un ensenyament tècnic i professional garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

II. a fer possible que una part substancial de l'ensenyament tècnic i professional sigui garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents; o

III. a fer possible, en el marc de l'educació tècnica i professional, l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries corresponents com a part integrant del currículum; o

IV. a aplicar una de les mesures apuntades als apartats I a III precedents almenys als alumnes que ho desitgin (o, si escau, les famílies dels quals ho demanin) en nombre considerat suficient;

e) I. a fer possible un ensenyament universitari i altres formes d'ensenyament superior en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a fer possible l'estudi d'aquestes llengües, com a matèries de l'ensenyament universitari i superior; o

III. si, a causa del paper de l'estat respecte als centres d'ensenyament superior, els apartats I i II no poden ser aplicats, a fomentar i/o autoritzar la posada en pràctica d'un ensenyament universitari o d'altres formes d'ensenyament superior en les llengües regionals o minoritàries, o de mitjans que permetin estudiar aquestes llengües a la universitat o en altres centres d'ensenyament superior;

f) I. a adoptar les mesures adients per tal que s'imparteixin cursos d'educació d'adults o d'educació permanent garantits principalment o totalment en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a proposar aquestes llengües com a matèries de l'educació d'adults i de l'educació permanent; o

III. si els poders públics no tenen competència directa en l'àmbit de l'educació d'adults, a afavorir i/o a fomentar l'ensenyament d'aquestes llengües en el marc de l'educació d'adults i de l'educació permanent;

g) a adoptar disposicions per tal d'assegurar l'ensenyament de la història i de la cultura de les quals la llengua regional o minoritària és expressió;

h) a assegurar la formació inicial i permanent dels ensenyants necessària per posar en pràctica els paràgrafs a) a g) acceptats per la part;

i) a crear un o diversos òrgans de control encarregats del seguiment de les mesures adoptades i dels progressos realitzats en l'establiment o el desenvolupament de l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries, i a establir sobre aquests punts informes periòdics que seran fets públics.

2. En matèria d'ensenyament i en allò que es refereix als territoris altres que aquells on són usades tradicionalment les llengües regionals o minoritàries, les parts es comprometen a autoritzar, fomentar o establir, si el nombre de parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, un ensenyament en o de la llengua regional o minoritària als estadis apropiats de l'ensenyament.

ARTICLE 9. JUSTÍCIA

1. Les parts es comprometen, en allò que es refereix a les circumscripcions de les autoritats judicials en les quals resideix un nombre suficient de persones que usen les llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures especificades a continuació, segons la situació de cadascuna d'aquestes llengües i a condició que la utilització de les possibilitats ofertes pel present paràgraf no sigui considerada pel jutge com a obstaculitzadora de la bona administració de la justícia:

a) en els procediments penals:

- I. a assegurar que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o
- II. a garantir a l'acusat el dret d'expressar-se en la seva llengua regional o minoritària; i/o
- III. a assegurar que els requeriments i les proves, escrites o orals, no siguin considerades inadmissibles per l'únic motiu que siguin formulades en una llengua regional o minoritària; i/o
- IV. a expedir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si hom ho demana, els actes vinculats a un procediment judicial, recurrent si cal a intèrprets i a traduccions que no impliquin costos addicionals per als interessats;

b) en els procediments civils:

- I. a assegurar que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o
- II. a permetre, quan una part en un litigi ha de comparèixer en persona davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense incórrer per això en despeses addicionals; i/o
- III. a permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, recurrent, si cal, a intèrprets i a traduccions;

c) en els procediments davant els òrgans jurisdiccionals competents en matèria administrativa:

- I. a preveure que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o

II. a permetre, quan una part en un litigi ha de comparèixer en persona davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense incórrer per això en despeses addicionals; i/o

III. a permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, per a la qual cosa recorreran, si cal a intèrprets i a traduccions;

d) a adoptar mesures a fi que l'aplicació dels apartats I i III dels paràgrafs b. i c. precedents i l'ús, si s'escau, d'intèrprets i de traduccions no impliquin costos addicionals per als interessats.

2. Les parts es comprometen:

a) a no refusar la validesa dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària; o

b) a no refusar la validesa, entre les parts, dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària, i a preveure que es podran fer valer davant de tercers no parlants d'aquestes llengües, a condició que el contingut de l'acte es faci saber als tercers per les persones que el fan valer; o

c) a no refusar la validesa, entre les parts, dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària.

3. Les parts es comprometen a posar a l'abast, en les llengües regionals o minoritàries, els textos legislatius nacionals més importants i aquells que concerneixen particularment els usuaris d'aquestes llengües, llevat que aquests textos no siguin ja disponibles altrament.

ARTICLE 10. AUTORITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS PÚBLICS

1. En les circumscripcions de les autoritats administratives de l'estat en què resideix un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que segueixen i segons la situació de cada llengua, les parts es comprometen, en la mesura que això és raonablement possible:

a) I. a garantir que les autoritats administratives usin les llengües regionals o minoritàries; o

II. a garantir que els seus agents que estiguin en contacte amb el públic usin les llengües regionals o minoritàries en les seves relacions amb les persones que s'hi adrecen en aquestes llengües; o

III. a garantir que els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar sol·licituds orals o escrites i rebre'n una resposta en aquestes llengües; o

IV. a garantir que els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar sol·licituds orals o escrites en aquestes llengües; o

V. a garantir que els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar vàlidament un document redactat en aquestes llengües;

b) a posar a l'abast de la població formularis i textos administratius d'ús freqüent en les llengües regionals o minoritàries, o en versions bilingües;

c) a permetre a les autoritats administratives la redacció de documents en una llengua regional o minoritària.

2. Pel que fa a les autoritats locals i regionals en els territoris de les quals resideix un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que segueixen, les parts es comprometen a permetre i/o fomentar:

a) l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de l'administració regional o local;

b) la possibilitat per als parlants de llengües regionals o minoritàries de presentar sol·licituds orals o escrites en aquestes llengües;

c) la publicació per les col·lectivitats regionals dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;

d) la publicació per les col·lectivitats locals dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;

e) l'ús per les col·lectivitats regionals de llengües regionals o minoritàries en els debats de llurs assemblees, sense excloure, tanmateix, l'ús de la llengua o de les llengües oficials de l'estat;

f) l'ús per les col·lectivitats locals de llengües regionals o minoritàries en els debats de llurs assemblees, sense excloure, tanmateix, l'ús de la llengua o de les llengües oficials de l'estat;

g) l'ús o l'adopció, si escau conjuntament amb la denominació en la llengua o les llengües oficials, de les formes tradicionals i correctes de la toponímia en les llengües oficials o minoritàries.

3. Pel que fa als serveis públics garantits per les autoritats administratives o per qui actuï pel seu compte, les parts es comprometen, en els territoris en què les llengües regionals o minoritàries són usades, segons la situació de cada llengua i en la mesura que això sigui raonablement possible:

a) a garantir que les llengües regionals o minoritàries siguin usades amb motiu de la prestació del servei; o

b) a permetre als parlants de llengües regionals o minoritàries de formular una petició i a rebre'n una resposta en aquestes llengües; o

c) a permetre als parlants de llengües regionals o minoritàries de formular una petició en aquestes llengües.

4. Per tal de posar en pràctica les disposicions dels paràgrafs 1, 2 i 3 que han acceptat, les parts es comprometen a adoptar una o diverses de les mesures següents:

a) la traducció o la interpretació eventualment sol·licitades;

b) la selecció i, si s'escau, la formació dels funcionaris i altres empleats públics en nombre suficient;

c) la satisfacció, en la mesura que sigui possible, de les peticions dels empleats públics que coneixin una llengua regional o minoritària de ser assignats al territori en què aquesta llengua és usada.

5. Les parts es comprometen a permetre, a petició dels interessats, l'ús o l'adopció de patronímics en les llengües regionals o minoritàries.

ARTICLE 11. MITJANS DE COMUNICACIÓ

1. Les parts es comprometen, per als parlants de les llengües regionals o minoritàries, en els territoris on aquestes llengües són usades, segons la situació de cada llengua, en la mesura que les autoritats públiques tenen, de manera directa o indirecta, una competència, unes atribucions o un paper en aquest àmbit, respectant els principis d'independència i d'autonomia dels mitjans:

a) en la mesura que la ràdio i la televisió tenen una missió de servei públic:

I. a garantir la creació d'almenys una emissora de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a fomentar i/o a facilitar la creació d'almenys una emissora de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o

III. a adoptar les disposicions apropiades per tal que els difusors programin emissions en les llengües regionals o minoritàries;

b) I. a fomentar i/o facilitar la creació d'almenys una emissora de ràdio en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a fomentar i/o facilitar l'emissió de programes de ràdio en les llengües regionals o minoritàries, de manera regular;

c) I. a fomentar i/o facilitar la creació d'almenys una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a fomentar i/o a facilitar l'emissió de programes de televisió en les llengües regionals o minoritàries, de manera regular;

d) a fomentar i/o facilitar la producció i la difusió d'obres àudio i audiovisuals en les llengües regionals o minoritàries;

e) I. a fomentar i/o facilitar la creació i/o el manteniment d'almenys un mitjà de premsa en les llengües regionals o minoritàries; o

II. a fomentar i/o a facilitar la publicació d'articles de premsa en les llengües regionals o minoritàries, de manera regular;

f) I. a cobrir els costos suplementaris dels mitjans de comunicació que usin les llengües regionals o minoritàries, en els casos que la llei preveu una assistència financera, en general, per als mitjans de comunicació; o

II. a estendre les mesures existents d'assistència financera a les produccions audiovisuals en llengües regionals o minoritàries;

g) a donar suport a la formació de periodistes i altre personal per als mitjans que usin les llengües regionals o minoritàries.

2. Les parts es comprometen a garantir la llibertat de recepció directa de les emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària, i a no oposar-se a la retransmissió d'emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en aquesta llengua. Es comprometen, a més, a garantir que no sigui imposada a la premsa cap restricció a la llibertat d'expressió i a la lliure circulació de la informació en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una

llengua regional o minoritària. L'exercici de les llibertats esmentades més amunt, que comporten deures i responsabilitats, pot ser sotmès a certes formalitats, condicions, restriccions o sancions previstes per la llei, que constitueixen mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, per a la integritat territorial o per a la seguretat pública, per a la defensa de l'ordre i per a la prevenció de la delinqüència, per a la protecció de la salut o de la moral, per a la protecció de la reputació o dels drets d'altri, per impedir la divulgació d'informacions confidencials, o per garantir l'autoritat i la imparcialitat del poder judicial.

3. Les parts es comprometen a garantir que els interessos dels parlants de llengües regionals o minoritàries siguin representats o presos en consideració en el marc dels òrgans que es puguin crear de conformitat amb la llei, amb la responsabilitat de garantir la llibertat i el pluralisme dels mitjans.

ARTICLE 12. ACTIVITATS I EQUIPAMENTS CULTURALS

1. En matèria d'activitats i d'equipaments culturals (en particular de biblioteques, de videoteques, de centres culturals, de museus, d'arxius, d'acadèmies, de teatres i de cinemes, així com de treballs literaris i de producció cinematogràfica, d'expressió cultural popular, de festivals, d'indústries culturals, inclosa especialment la utilització de les noves tecnologies) les parts es comprometen, en allò que concerneix el territori en què tals llengües són usades i en la mesura que les autoritats públiques tenen una competència, unes atribucions o un paper en aquest àmbit:

a) a fomentar l'expressió i les iniciatives pròpies de les llengües regionals o minoritàries, i a afavorir els diferents mitjans d'accés a les obres produïdes en aquestes llengües;

b) a afavorir els diferents mitjans d'accés a altres llengües de les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries, ajudant i desenvolupant les activitats de traducció, de doblatge, de postsincronització i de subtitulació;

c) a afavorir l'accés en llengües regionals o minoritàries a obres produïdes en altres llengües, ajudant i desenvolupant les activitats de traducció, de doblatge, de postsincronització i de subtitulació;

d) a garantir que els organismes encarregats d'organitzar o de donar suport a activitats culturals incorporin de manera adequada el coneixement i l'ús de

les llengües i de les cultures regionals o minoritàries en les activitats de les quals tenen la iniciativa o a les quals aporten un sosteniment;

e) a afavorir la dotació dels organismes encarregats d'organitzar o de donar suport a activitats culturals de personal que domini la llengua regional o minoritària, a més de la llengua o de les llengües de la resta de la població;

f) a afavorir la participació directa, en allò que concerneix els equipaments i els programes d'activitats culturals, de representants dels parlants de la llengua regional o minoritària;

g) a fomentar i/o facilitar la creació d'un o de diversos organismes encarregats d'aplegar, de rebre en dipòsit i de presentar o publicar les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries;

h) si escau, a crear i/o promoure i finançar serveis de traducció i de recerca terminològica amb vistes a mantenir i desenvolupar, especialment, en cada llengua regional o minoritària una terminologia administrativa, comercial, econòmica, social, tecnològica o jurídica adequada.

2. Pel que fa als territoris altres que aquells en què les llengües regionals o minoritàries són tradicionalment usades, les parts es comprometen a autoritzar, a fomentar i/o preveure, si el nombre dels parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, activitats o serveis culturals apropiats, de conformitat amb el paràgraf precedent.

3. Les parts es comprometen, en llur política cultural a l'estranger, a donar un lloc apropiat a les llengües regionals o minoritàries i a la cultura de la qual són expressió.

ARTICLE 13. VIDA ECONÒMICA I SOCIAL

1. Pel que fa a les activitats econòmiques i socials, les parts es comprometen, per al conjunt del país:

- a) a excloure de llur legislació tota disposició que prohibeixi o limiti sense raons justificables el recurs a llengües regionals o minoritàries en els documents relatius a la vida econòmica o social, i especialment en els contractes de treball i en els documents tècnics com les instruccions d'ús de productes o serveis;
- b) a prohibir la inserció, en els reglaments interns de les empreses i els actes

privats, de clàusules que excloguin o limitin l'ús de les llengües regionals o minoritàries, almenys entre els parlants de la mateixa llengua;

c) a oposar-se a les pràctiques tendents a desaconsellar l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de les activitats econòmiques o socials;

d) a facilitar i/o fomentar per altres mitjans que els esmentats als apartats precedents l'ús de les llengües regionals o minoritàries.

2. En matèria d'activitats econòmiques i socials, les parts es comprometen, en la mesura que les autoritats públiques hi tenen competència, en el territori en què les llengües regionals o minoritàries són usades, i en la mesura que això és raonablement possible:

a) a incloure, en llurs reglamentacions financeres i bancàries, mesures que permetin, en condicions compatibles amb els usos comercials, la utilització de les llengües regionals o minoritàries en la redacció d'ordres de pagament (xecs, lletres de canvi, etc.) o d'altres documents financers, o, si escau, a vetllar per la posada en pràctica d'un procés així;

b) en els sectors econòmics i socials dependents directament de llur control (sector públic), a realitzar accions que encoratgin l'ús de les llengües regionals o minoritàries;

c) a vetllar perquè els equipaments socials com ara els hospitals, les llars de jubilats i els albergs ofereixin la possibilitat de rebre i tractar en llur llengua els parlants d'una llengua regional o minoritària que necessiten atencions per raons de salut, d'edat o per altres raons;

d) a vetllar, segons modalitats apropiades, perquè les instruccions de seguretat siguin igualment redactades en les llengües regionals o minoritàries;

e) a posar a l'abast en les llengües regionals o minoritàries les informacions proporcionades per les autoritats competents relatives als drets dels consumidors.

ARTICLE 14. INTERCANVIS TRANSFRONTERERS

Les parts es comprometen:

a) a aplicar els acords bilaterals i multilaterals existents que les vinculen amb

els estats on la mateixa llengua és usada de manera idèntica o pròxima, o a esforçar-se per concloure'n, si cal, per tal d'afavorir els contactes entre els parlants de la mateixa llengua en els estats implicats, en els àmbits de la cultura, de l'ensenyament, de la informació, de la formació professional i de l'educació permanent;

b) en interès de les llengües regionals o minoritàries, a facilitar i/o a promoure la cooperació a través de les fronteres, especialment entre col·lectivitats regionals o locals en el territori de les quals s'usa la mateixa llengua de manera idèntica o pròxima.

PART IV. Aplicació de la Carta

ARTICLE 15. INFORMES PERIÒDICS

1. Les parts presentaran periòdicament al secretari general del Consell d'Europa, en una forma per determinar pel Comitè de Ministres, un informe sobre la política seguida, de conformitat amb la Part II d'aquesta Carta, i sobre les mesures adoptades en aplicació de les disposicions de la Part III que han acceptat. El primer informe ha de ser presentat l'any següent de l'entrada en vigor de la Carta pel que fa a aquella part, i els altres informes en intervals de tres anys després del primer informe.

2. Les parts faran públics llurs informes.

ARTICLE 16. EXAMEN DELS INFORMES

1. Els informes presentats al secretari general del Consell d'Europa en aplicació de l'article 15 seran examinats per un comitè d'experts constituït de conformitat amb l'article 17.

2. Els organismes o associacions legalment establerts en una part podran cridar l'atenció del Comitè d'Experts sobre qüestions relatives als compromisos presos per aquesta part en virtut de la Part III d'aquesta Carta. Després d'haver consultat la part interessada, el Comitè d'Experts podrà tenir en compte aquestes informacions en la preparació de l'informe previst al paràgraf 3 d'aquest article. Aquests organismes o associacions podran, a més, presentar declaracions sobre la política seguida per una part, de conformitat amb la Part II.

3. Sobre la base dels informes previstos al paràgraf 1 i de les informacions previstes al paràgraf 2, el Comitè d'Experts prepararà un informe adreçat al Comitè de Minis-

tres. Aquest informe anirà acompanyat de les observacions que les parts seran invitades a formular i podrà ser fet públic pel Comitè de Ministres.

4. L'informe previst al paràgraf 3 contindrà en particular les propostes del Comitè d'Experts al Comitè de Ministres amb vista a la preparació, si escau, de qualsevol recomanació d'aquest darrer a una o diverses parts.

5. El secretari general del Consell d'Europa farà un informe bianual detallat a l'Assemblea Parlamentària sobre l'aplicació de la Carta.

ARTICLE 17. COMITÈ D'EXPERTS

1. El Comitè d'Experts estarà integrat per un membre per cada part, designat pel Comitè de Ministres a partir d'una llista de persones de la més alta integritat, d'una competència reconeguda en les matèries tractades per la Carta, que seran proposades per la part implicada.

2. Els membres del Comitè seran nomenats per un període de sis anys i llur mandat serà renovable. Si un membre no pot completar el seu mandat, serà reemplaçat de conformitat amb el procediment previst al paràgraf 1, i el membre nomenat en substitució d'aquell acabarà el terme del mandat del seu predecessor.

3. El Comitè d'Experts ha d'aprovar el seu reglament intern. Els seus serveis de secretaria han de ser fornits pel secretari general del Consell d'Europa.

PART V. Disposicions finals

ARTICLE 18

Aquesta Carta és oberta a la signatura dels estats membres del Consell d'Europa. Serà sotmesa a ratificació, acceptació o aprovació. Els instruments de ratificació, d'acceptació o d'aprovació seran dipositats al secretari general del Consell d'Europa.

ARTICLE 19

1. Aquesta Carta entrarà en vigor el primer dia del mes següent a l'expiració d'un període de tres mesos després de la data en què cinc estats membres del Consell d'Europa hagin expressat llur consentiment a ser vinculats per la Carta, de conformitat amb les disposicions de l'article 18.

2. Per a qualsevol estat membre que expressi ulteriorment el seu consentiment a ser vinculat per la Carta, aquesta entrarà en vigor el primer dia del mes següent a l'expiració d'un període de tres mesos després de la data de dipòsit de l'instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació.

ARTICLE 20

1. Després de l'entrada en vigor d'aquesta Carta, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa podrà invitar qualsevol estat no membre del Consell d'Europa a adherir-se a la Carta.

2. Per a qualsevol estat que s'hi adhereixi, la Carta entrarà en vigor el primer dia del mes següent a l'expiració d'un període de tres mesos després de la data de presentació de l'instrument d'adhesió al secretari general del Consell d'Europa.

ARTICLE 21

1. Qualsevol estat pot, en el moment de la signatura o en el moment de presentar el seu instrument de ratificació, d'acceptació, d'aprovació o d'adhesió, formular una o diverses reserves als paràgrafs 2 a 5 de l'article 7 d'aquesta Carta. No pot ser admesa cap altra reserva.

2. Qualsevol estat contractant que ha formulat una reserva en virtut del paràgraf precedent pot retirar-la totalment o en part adreçant una notificació al secretari general del Consell d'Europa. La retirada tindrà efecte en la data de recepció de la notificació pel secretari general.

ARTICLE 22

1. Qualsevol part pot, en tot moment, denunciar aquesta Carta adreçant una notificació al secretari general del Consell d'Europa.

2. La denúncia tindrà efecte el primer dia del mes següent a l'expiració d'un període de sis mesos després de la data de recepció de la notificació pel secretari general.

ARTICLE 23

El secretari general del Consell d'Europa notificarà als estats membres del Consell i a qualsevol estat que s'hagi adherit a aquesta Carta:

a) qualsevol signatura;

b) el dipòsit de qualsevol instrument de ratificació, d'acceptació, d'aprovació o d'adhesió;

c) qualsevol data d'entrada en vigor d'aquesta Carta, de conformitat amb els seus articles 19 i 20;

d) qualsevol notificació rebuda en aplicació de les disposicions de l'article 3, paràgraf 2;

e) qualsevol acte, notificació o comunicació referent a aquesta Carta.

En fe de la qual cosa, els sotasignats, degudament autoritzats a aquest efecte, han signat aquesta Carta.

Fet a Estrasburg, el 5 de novembre de 1992, en francès i en anglès, els dos textos igualment fefaents, en un sol exemplar que serà dipositat als arxius del Consell d'Europa.

El secretari general del Consell d'Europa enviarà còpia certificada conforme a cadascun dels estats membres del Consell d'Europa i a tot estat invitat a adherir-se a aquesta Carta.

RELACIÓ D'ESTATS ADHERITS

La Carta europea va quedar oberta a la signatura dels estats membres del Consell d'Europa el 5 de novembre de 1992 a Estrasburg.

En aquests moments hi ha catorze estats membres del Consell d'Europa adherits, que l'han signada i ratificada (punt 1 d'aquest apartat), tretze estats que fins ara només l'han signada (punt 2 d'aquest apartat) i un estat no membre del Consell d'Europa que s'hi ha adherit (punt 3 d'aquest apartat).

1) Estats que han signat i ratificat la Carta

<i>Estats</i>	<i>Data signatura</i>	<i>Data ratificació</i>	<i>Data entrada en vigor</i>
Alemanya	05.11.1992	16.09.1998	01.01.1999
Àustria	05.11.1992	28.06.2001	01.10.2001
Croàcia	05.11.1997	05.11.1997	01.03.1998
Dinamarca	05.11.1992	08.09.2000	01.01.2001
Eslovènia	03.07.1997	04.10.2000	01.01.2001
Espanya	05.11.1992	09.04.2001	01.08.2001
Finlàndia	05.11.1992	09.11.1994	01.03.1998
Hongria	05.11.1992	26.04.1995	01.03.1998
Liechtenstein	05.11.1992	18.11.1997	01.03.1998
Noruega	05.11.1992	10.11.1993	01.03.1998
Països Baixos	05.11.1992	02.05.1996	01.03.1998
Regne Unit	02.03.2000	27.03.2001	01.07.2001
Suècia	09.02.2000	09.02.2000	01.06.2000
Suïssa	08.10.1993	23.12.1997	01.04.1998

2) Estats que només han signat la Carta

<i>Estats</i>	<i>Data signatura</i>
Armènia	11.05.2001
Eslovàquia	20.02.2001
Exrepública iugoslava de Macedònia	25.07.1996
França	07.05.1999
Islàndia	07.05.1999
Itàlia	27.06.2000
Luxemburg	05.11.1992
Malta	05.11.1992
República Txeca	09.11.2000
Romania	17.07.1995
Rússia	10.05.2001
Ucraïna	02.05.1996
Xipre	12.11.1992

3) Estats no membres del Consell d'Europa adherits

Un cop la Carta en vigor el Comitè de Ministres del Consell d'Europa pot invitar qualsevol estat no membre a adherir-s'hi.

Fins al moment només ho ha fet Bòsnia-Hercegovina.

Font: Oficina dels Tractats (Bureau des Traités) del Consell d'Europa: <http://conventions.coe.int>

CONTINGUT DE LES RATIFICACIONS DELS ESTATS

En els quadres següents hi ha en esquema la declaració adoptada per cada estat que ha ratificat la Carta.

S'hi inclou la relació de les llengües a les quals s'aplicarà la Carta, que poden haver estat definides com a regionals, minoritàries, menys esteses, sense territori o d'una altra manera en la declaració respectiva. Es fa esment del territori o territoris on s'aplica cada llengua reconeguda, sempre que així s'hagi explicat a la declaració.

Es fan constar així mateix el nombre de paràgrafs o apartats acceptats en cada instrument de ratificació, acceptació, aprovació o adhesió i un breu comentari sobre algunes de les característiques més destacables.

Es distingeix, finalment, entre les adhesions a la Part III de la Carta (compromisos concrets amb paràgrafs signats) i el reconeixement de la Part II (objectius i principis generals), tenint en compte o no el reconeixement d'alguns paràgrafs de la Part III. En aquest segon cas, quan no s'ha subscrit cap paràgraf, no hi ha la columna de la dreta de l'esquema. A causa de la complexitat de les declaracions d'Àustria i Alemanya, i únicament en aquests dos casos, hi ha en primer lloc un comentari general.

Les formes d'adhesió a la Carta per part dels diferents estats són molt diverses. Els impulsors ja preveien que la redacció del document havia de possibilitar l'adhesió dels estats i la forma més adient per a cadascun d'ells.

Ben segur que la diversitat de l'ordenament constitucional dels estats, llur diversitat lingüística, les diferents formes de reconeixement actual de les llengües, les tradicions ideològiques dels mateixos estats i dels grups regionals o minoritaris i les actuacions d'aquests grups a favor del reconeixement de les llengües han condicionat una tan gran diversitat en les ratificacions de la Carta.

La gran majoria dels estats adherits fins al moment han anat més enllà dels trenta-cinc paràgrafs o apartats mínims obligats; és a dir, n'han subscrits més. L'estat que subscriu la Carta d'una manera més generosa és Eslovènia, en relació amb l'italià i l'hongarès (71 paràgrafs), seguida d'Espanya, respecte a les llengües esmentades en el primer paràgraf de la seva Declaració, i Finlàndia. Els estats que subscriuen menys paràgrafs són Alemanya, pel que fa al baixalemany (35), el Reg-

ne Unit, pel que fa a l'irlandès a Irlanda del Nord (36), i Àustria, pel que fa a diverses llengües (36 o 37, segons el cas).

Els estats que reconeixen més llengües són Croàcia i Alemanya (set), seguida d'Espanya (sis, en deu territoris diferents) i també d'Hongria (sis).

ÀUSTRIA ¹

Llengües i territoris als quals s'aplica la Carta	<i>Croat del Burgenland</i> (a la zona on es parla del Burgenland)	36 paràgrafs
	<i>Eslovè</i> (a la zona on es parla de Caríntia)	37 paràgrafs
	<i>Hongarès</i> (a la zona on es parla del Burgenland)	37 paràgrafs
Nota	Reconegudes com a llengües minoritàries	

Llengües i territoris als quals s'aplica la Carta	<i>Txec</i> (Viena)	8 paràgrafs
	<i>Eslovac</i> (Viena)	8 paràgrafs
	<i>Romanó</i> ² (Burgenland)	8 paràgrafs
	<i>Eslovè</i> (Estíria)	13 paràgrafs
	<i>Hongarès</i> (Viena)	12 paràgrafs
Nota	Reconegudes com a llengües minoritàries	

1. Tal com afirma la declaració austríaca, l'especificació separada dels paràgrafs assumits per als territoris de cada land es fa d'acord amb l'estructura federal de la República i tenint en compte la situació de cadascuna de les llengües en cada territori on són reconegudes. La competència de les matèries reconegudes pot correspondre, en aquest sentit, al govern federal o al land.

Àustria ha optat per un model de declaració que sembla inspirat en la d'Alemanya, que és anterior en el temps. En un primer grup hi ha les llengües a les quals s'aplica clarament la Carta amb un mínim de trenta-cinc paràgrafs signats de la Part III.

D'altra banda, hi ha un segon grup de llengües, amb un reconeixement menor, a les quals s'apliquen els objectius i principis generals reconeguts a la Part II de la Carta, però no pas els apartats de la Part III. De tota manera, i pel que fa a aquest segon grup, es fa constar que "la legislació i la pràctica administrativa austríaques coincideixen amb les prescripcions establertes a la Part III de la Carta" en relació a alguns paràgrafs assenyalats a la Declaració.

2. El *romanó* llengua *romaniés* l'idioma de les comunitats gitanes.

ALEMANYA³

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Danès</i> (Slesvig-Holstein)		37 paràgrafs
	<i>Alt sòrab</i> (Saxònia)		47 paràgrafs
	<i>Baix sòrab</i> (Brandenburg)		40 paràgrafs
	<i>Frisó septentrional</i> (Slesvig-Holstein)		36 paràgrafs
	<i>Frisó oriental</i> (Baixa Saxònia)		37 paràgrafs
Nota	Reconegudes com a llengües minoritàries.		
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Baix alemany</i>	Bremen	36 paràgrafs (23 +13)
		Hamburg	35 paràgrafs (23+12)
		Mecklemburg-Pomerània Occidental	35 paràgrafs (23+12)
		Baixa Saxònia	38 paràgrafs (23+15)
		Slesvig-Holstein	35 paràgrafs (23 +12)
Nota	En aquest cas reconeix 23 paràgrafs per a tots els territoris on aquesta llengua és reconeguda i uns altres de diferents per a cada land o territori en concret. Reconeguda com a llengua regional.		

3. Alemanya reconeix set llengües, amb paràgrafs diferents per a cada llengua i en cada land. Cinc llengües (danès, alt sòrab, baix sòrab, frisó septentrional i frisó oriental), i també el romanó, són reconegudes com a minoritàries. El baix alemany és reconegut com a llengua regional.

Alemanya, en les tres declaracions que ha formulat, afirma —com Àustria— que l'especificació separada dels paràgrafs assumits per als territoris de cada land es fa "d'acord amb l'estructura federal de la República i tenint en compte la situació de cadascuna de les llengües" en cada territori on són reconegudes. És l'estat que fa la declaració més complexa. Les tres declaracions, tanmateix, s'han d'entendre com a complementàries.

També distingeix entre dos grups de llengües. En el primer hi ha aquelles a les quals s'aplica clarament la Carta. En el segon i pel que fa al romanó i al baix alemany, en tres land [d'acord amb la Declaració de 23.01.1998], se'ls aplica la Part II de la Carta. Per tant, aquestes llengües i en aquests territoris tenen un reconeixement menor, ja que no se'ls apliquen els objectius i principis generals reconeguts a la Part II de la Carta, però no els apartats de la Part III. De tota manera, i pel que fa a aquest segon grup, es fa constar que "la legislació alemanya i la pràctica administrativa d'Alemanya són conformes a les exigències particulars establertes a la Part III de la Carta", pel que fa a alguns paràgrafs assenyalats a la Declaració de 26.01.1998.

La filosofia que s'expressa en els dos paràgrafs anteriors és la mateixa, com ja s'ha comentat, de la Declaració d'Àustria. Les competències de les matèries reconegudes poden correspondre també tant al Govern federal com al land.

ALEMANYA (cont.)

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Romanó</i> dels <i>sintis</i> i dels <i>roma</i> de nacionalitat alemanya	A tot el territori de la República	18 paràgrafs
		Baden-Württemberg	7 paràgrafs
		Berlín	19 paràgrafs
		Hamburg	7 paràgrafs
		Hesse	15 paràgrafs
		Rin del Nord-Westfàlia	6 paràgrafs
		Baixa Saxònia	3 paràgrafs
		Renània-Palatinat	6 paràgraf
		Slesvig-Holstein	9 paràgrafs
Nota	En el cas del <i>romanó</i> reconeix un conjunt de paràgrafs per a tot el territori de la República i uns altres de diferents per a cada land o territori en concret on aquesta llengua és reconeguda. Definida com a llengua minoritària.		
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Baix alemany</i>	Brandenburg	17 paràgrafs
		Rin del Nord-Westfàlia	19 paràgrafs
		Saxònia-Anhalt	14 paràgrafs
Nota	El baix alemany en aquest tres land només es reconeix d'acord amb la Part II de la Carta i no pas com en els altres cinc land anteriors, als qual s'apliquen apartats de la Part III de la Carta.		

CROÀCIA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Italià</i>	41 paràgrafs
	<i>Serbi</i>	41 paràgrafs
	<i>Hongarès</i>	41 paràgrafs
	<i>Txec</i>	41 paràgrafs
	<i>Eslovac</i>	41 paràgrafs
	<i>Rutè</i> ⁴	41 paràgrafs
	<i>Ucraïnès</i>	41 paràgrafs

4. Parlat pels ucraïnesos occidentals, de tradició catòlica, instal·lats a l'antiga Iugoslàvia al segle XX.

DINAMARCA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Alemanys</i> (al sud de Jutlàndia)	42 paràgrafs
Nota	Reconeguda com a llengua minoritària	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Feroès</i> (a les Illes Fèroe) ⁵	No assenyala paràgrafs
	<i>Grenlandès</i> (a Grenlàndia) ⁶	No assenyala paràgrafs

ESLOVÈNIA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Italià</i>	71 paràgrafs
	<i>Hongarès</i>	71 paràgrafs
	<i>Romanó</i>	No assenyala paràgrafs
Nota	Reconeguda com a llengua sense territori. S'hi aplicaran només els paràgrafs 1 a 4 de l'article 7 de la Part II (objectius i principis).	

5. La Declaració recorda que l'art. 11 de la Llei núm. 137, de 23.03.1948, de règim local de les Illes Fèroe, estableix que "el feroès és reconegut com a llengua principal, però el danès ha d'ésser estudiat de manera aprofundida i pot ser utilitzat amb les mateixes condicions que el feroès en els afers públics".

Donat que el feroès gaudeix d'un alt grau de protecció, les disposicions de la Carta d'acord amb l'art. 4.2 (cap disposició de la Carta no pot anar en contra de les normes més favorables existents) no són aplicables a aquesta llengua. El govern danès, en conseqüència, no presentarà els informes periòdics requerits.

6. La Declaració recorda l'art. 9 de la Llei núm. 577, de 29.11.1978, de règim local de Grenlàndia, que estipula: "1. El groenlandès és la llengua principal i el danès ha d'ésser estudiat de manera aprofundida. 2. Ambdues llengües poden ésser utilitzades per a fins/usos oficials".

Donat que el grenlandès gaudeix d'un alt grau de protecció, les disposicions de la Carta d'acord amb l'art. 4.2 (cap disposició de la Carta no pot anar en contra de les normes més favorables existents) no són aplicables a aquesta llengua. El govern danès, en conseqüència, no presentarà els informes periòdics requerits.

ESPANYA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Èuscar</i> (al País Basc i a Navarra respectivament amb denominacions diferents) 69 paràgrafs
	<i>Català</i> (a Catalunya, a les Illes Balears i a la Comunitat Valenciana, en aquest darrer territori denominat estatutàriament <i>valencià</i>) 69 paràgrafs
	<i>Gallec</i> (a Galícia) 69 paràgrafs
Nota	Segons la Declaració "s'entenen per llengües regionals o minoritàries, les llengües reconegudes com a oficials als estatuts d'autonomia de les comunitats autònomes del País Basc, Catalunya, Illes Balears, Galícia, Valenciana i Navarra". Vegeu comentari a la pàgina 14.
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Aragonès</i> (a l'Aragó) No assenyala paràgrafs
	<i>Català</i> (a l'Aragó) No assenyala paràgrafs
	<i>Asturià</i> (a Astúries) No assenyala paràgrafs
	<i>Aranès</i> (a Catalunya) No assenyala paràgrafs
Nota	En un segon paràgraf del document d'adhesió, Espanya "declara, als mateixos efectes, que també s'entenen per llengües regionals o minoritàries les que els estatuts d'autonomia protegeixen i emparen en els territoris on tradicionalment es parlen". A aquestes llengües s'aplicaran "totes aquelles disposicions de la Part III de la Carta que puguin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis establerts a l'article 7".

FINLÀNDIA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Sami</i>	60 paràgrafs
Nota	La Declaració la defineix com "una llengua regional o minoritària a Finlàndia".	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Suec</i>	65 paràgrafs
Nota	Definida com "la llengua oficial menys utilitzada normalment a Finlàndia".	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Romanó</i>	No assenjala paràgrafs
	<i>Altres llengües sense territori a Finlàndia</i>	No assenjala paràgrafs
Nota	A aquestes llengües, s'hi aplicaran les disposicions dels apartats 1 a 4 de l'art. 7. Reconegudes, per tant, com a llengües sense territori. Pel que fa a les darreres no s'explicita de quines llengües es tracta.	

HONGRIA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Croat</i>	47 paràgrafs
	<i>Alemanys</i>	47 paràgrafs
	<i>Romanès</i>	47 paràgrafs
	<i>Serbi</i>	47 paràgrafs
	<i>Eslovac</i>	47 paràgrafs
	<i>Eslovè</i>	47 paràgrafs

LIECHTENSTEIN

Llengües a les quals s'aplica la Carta	Cap La Declaració reconeix que "no hi ha llengües regionals o minoritàries en el sentit de la Carta en el territori del Principat de Liechtenstein en el moment de la ratificació".
--	--

NORUEGA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Sami</i>	50 paràgrafs
Nota	Aquesta llengua gaudirà de més reconeixement que a Suècia, però menys que a Finlàndia.	

PAÏSOS BAIXOS

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Frisó</i> (a la província de Frísia) ⁷	48 paràgrafs
Nota	Definida com a "llengua regional o minoritària".	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Llengües baix-saxones</i> utilitzades als Països Baixos.	No assenyala paràgrafs
Nota	Només s'hi apliquen els objectius i principis de la Part II.	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Jiddisch</i> ⁸	No assenyala paràgrafs
	<i>Llengües romanós</i>	No assenyala paràgrafs
Nota	Només s'hi apliquen els objectius i principis de la Part II, conforme a l'art 7.5. Les reconeix com a llengües sense territori.	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Llengua de Limburg</i>	No assenyala paràgrafs
Nota	Només s'hi apliquen els objectius i principis de la Part II.	

7. Es tracta del frisó occidental, una de les tres variants del frisó al costat de les dues que es parlen a Alemanya.

8. Llengua de les comunitats jueves del centre i nord d'Europa; dit també judeo-alemany.

REGNE UNIT

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Gal·lès</i>	52 paràgrafs
	<i>Gaèlic escocès</i>	39 paràgrafs
	<i>Irlandès</i>	36 paràgrafs
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Escocès</i>	No assenyala paràgrafs
	<i>Escocès de l'Ulster</i>	No assenyala paràgrafs
Nota	A aquestes dues llengües només s'aplicarà la Part II de la Carta.	

SUÈCIA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Sami</i>	45 paràgrafs
	<i>Finès</i>	45 paràgrafs
	<i>Meänkieli</i> ⁹	42 paràgrafs
Nota	Reconegudes totes tres com a llengües regionals o minoritàries.	
Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Romanó</i>	No assenyala paràgrafs
	<i>Jiddisch</i>	No assenyala paràgrafs
Nota	Aquestes llengües són considerades sense territori.	

SUISSA

Llengües a les quals s'aplica la Carta	<i>Retoromanx</i>	49 paràgrafs
	<i>Italià</i>	59 paràgrafs
Nota	Les reconeix com les llengües oficials de l'Estat menys estes.	

9. Finès de la vall del Torne.

BIBLIOGRAFIA SUMÀRIA I PÀGINES WEB

Publicacions

PUIG, LLUÍS MARIA DE. "El Consell d'Europa i la Carta de les llengües". A: *Drets lingüístics i drets culturals a les regions d'Europa. Actes del Simposi internacional. Girona, 23-25 d'abril de 1992*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1995.

PUIG, LLUÍS MARIA DE. "Orientacions sobre el contingut de la Carta europea de les llengües regionals i minoritàries". *Revista de Llengua i Dret* (desembre de 1986), núm. 8. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya, p. 73-77.

CLOTET I MIRÓ, MARIA ÀNGELS. "La Carta europea de las lenguas regionales o minoritarias". Separata de la *Revista de Instituciones Europeas* (1994). Madrid, p. 529-562.

Webs

Del Consell d'Europa:

<http://conventions.coe.int>

Informació en anglès i francès. Versió de la carta en aquestes dues llengües. Relació d'estats adherits i signataris en temps real.

De la Generalitat de Catalunya:

<http://cultura.gencat.es/llengcat/internal/index.htm#consell>

Al web Llengua catalana hi ha informació sobre la Carta i un enllaç amb el Consell d'Europa.

De CIEMEN-Mercator:

<http://www.troc.es/ciemen/mercator/CE2-CT.htm>

Versió en català de la Carta. Informació i altres disposicions del Consell d'Europa en català.